

آداب و رسوم

آیین «سمنویزان» رسم ارادت به اهل بیت

سمنویزان یکی از سنت‌های آیینی مردم ایران است که سال‌ها قدمت دارد؛ سنتی که از دیرباز جزو مراسم آیینی ومذهبی شهرهای مختلف کشور به‌ویژه در ایام شهادت حضرت زهرا(س) ومحرم است.

رسوم کهن ودیرینه که ریشه در عقاید ویاورهای مردمی دارد همواره مورد توجه افراد جامعه است و با گذشت زمان زیادی که از پیدایش آن می گذرد باز هم در هر زمانی که برگزار شود جذابیت‌های خاص خود را دارد.

■ آداب سمنویزان

ایام محرم و ایام شهادت حضرت زهرا(س) به‌خصوص شب آخر آن در جای‌جای این سرزمین آیین‌ها، آداب ورسوم مختص به خود را دارد که نشان از اصالت، باورها و اعتقادات مردم همان منطقه است. بعضی از این آداب ورسوم مشترک و برخی نیز فقط خاص مردم یک شهر و یا روستاست.سمنویزان به‌عنوان یکی از آثار معنوی استان‌های مختلف از جمله مرکزی، سمنان و خراسان محسوب می‌شود که در سراسر این استان‌ها به مناسبت‌های مختلف مذهبی یا توسل به نام مبارک حضرت زهرا(س) اجرا می‌شود.

■ چرخ کردن گندم‌ها

پخت سمنو به این صورت است که جمعی از بانوان دور هم می‌نشینند و گندم مورد نیاز را تمیز می‌کنند و بعد آن‌ها را تا سه روز در آب نم می‌گذارند.

پس از سه روز گندم‌ها را روی توری ریخته و بعد از چند روز که جوانه زدند آن‌ها را از تور جدامی‌کنند و داخل چرخ ریخته و پس از چرخ کردن و گرفتن آب گندم‌ها آن‌ها را داخل تشت وقابله می‌ریزند.

پس از این مرحله جوانه‌های گندم باید کوبیده و خرد شوند؛ شیره اول گندم را که شیره اصلی و بسیار شیرین است، کنار می‌گذارند و در مراحل آخر به سمنو اضافه می‌کنند و گندم‌ها را هفت مرتبه دیگر می‌کوبند و با آردخمیر می‌کنند.

■ از اذان صبح تا اذان صبح روز بعد

پخت سمنو اغلب از اذان صبح شروع می‌شود و تا اذان صبح روز بعد ادامه دارد؛ به این ترتیب که صبح‌زود آب گندم‌ها را در داخل دیگ‌های مسی- بر اساس این اعتقاد که ظرف مسی موجب جاف‌تدن سمنوو خیربرکت می‌شود- می‌ریزند و آتش زیر دیگ را با گفتن «بسم الله» روشن می‌کنند.

در سمنویزان تا شب دیگ‌ها را هم می‌زنند تا وقتی که مواد داخل دیگ حالت غلیظ‌تری به خود بگیرد و در این حالت دیگ‌های سمنو را به اصطلاح محلی دم می‌کنند؛ به این صورت که آتش زیر دیگ‌ها را برمی‌دارند و در دیگ‌ها می‌گذارند و از شب تا صبح دیگ‌ها به همین حالت باقی می‌مانند. اذان صبح- حدود ساعت ۳ بامداد- در دیگ‌ها را می‌پنند و به اصطلاح سمنورا دم می‌کنند.

■ سجاده حضرت زهرا(س)

در مراسم پخت سمنو که معمولاً با مشارکت بانوان و جوانان انجام می‌شود، جین پخت، سمنورا یا ذکر دعا و قرائت قرآن و حدیث کسا و مداحی و حاجت‌طلبی هم می‌زنند و این شور و حال معنوی تا زمان تقسیم سمنو ادامه دارد. در بعضی از شهرها از جمله سرخه، سمنویزان عقیده دارند که پس از دم کردن دیگ، حضرت فاطمه(س) هم مانند گروه بانوان به محل سمنویزان می‌آیند و پای دیگ نماز به‌جا می‌آورند. به همین دلیل جانماز خاصی در گوشه‌ای از محل سمنویزان می‌گسترانند که کسی حق نماز خواندن در آن را نخواهد داشت.

■ توزیع نذری

پس از اطمینان از دم کشیدن که بعد از نماز صبح روز بعد است به‌صورت دسته‌جمعی دور دیگ صلوات می‌فرستند و سمنو آماده توزیع است. سمنویی که عطر دلنشین آن فضا را پر کرده میان حاضران توزیع می‌شود. همه با صافی خاص، کاسه‌های گرم سمنو را به عنوان نذری و تبرک با عشق و ارادت به بانوی دو عالم حضرت فاطمه زهرا(س) دریافت می‌کنند. سمنویزی در ایران فقط یک نذر نیست؛ بلکه نماد صبر حضرت زهرا(س) و برکت خانه‌های مردم است.

چرا طرح‌های آبرسانی در شرق کشور نافرجام مانده‌اند؟انبار غله ایران اسیر کم‌آبی

تا قبل از خشکیدگی هامون بیش از هزار و ۳۵۰ خانوار صیاد، شکارچی و حصیرباف با شکار بیش از ۴۷۰ هزار قطعه پرند، صید ۱۵ هزار تن ماهی و بافت بیش از ۳۰ میلیون مترمربع حصیر حاصل از نی این دریاچه مستقیماً به این دریاچه وابسته بودند

بابک رحیمیان | سیستان که روزی به انبار غله ایران شهرت داشت به دلیل خشکیدگی هامون، اراضی کشاورزی آن سال‌هاست که در حسرت کاشت گندم مانده است.

کاهش بارش‌ها و همچنین قطع شدن آب ورودی رودخانه هیرمند از سمت افغانستان مشکل بی‌آبی مردم سیستان و بلوچستان را تشدید کرده تا آنجا که طبق اعلام وزارت نیرو میزان بارندگی سیستان و بلوچستان نسبت به متوسط بلندمدت یعنی ۵۲ سال اخیر حدود ۹۱ درصد کاهش داشته است.

بر اساس آخرین آمار رسمی در حال حاضر حدود ۸۱ درصد مردم روستایی منطقه بلوچستان به صورت سقایی آبرسانی می‌شوند و هر روز با سهمیه ۱۵ لیتری آب روزگار سپری می‌کنند، از این رو مردم آب را به صورت غیربهداشتی در آب‌انبارهای منازل خود ذخیره می‌کنند.

■ وضعیت چاه‌نیمه‌ها

چاه‌نیمه‌ها در حال حاضر تنها منبع اصلی و مورد اتکای تأمین آب مورد نیاز مردم سیستان و شهروندان زاهدانی است به گونه‌ای که آب از این منابع به طول ۲۰۰ کیلومتر به سمت شهر زاهدان پمپاژ می‌شود تا عطش شهروندان ساکن مرکز استان پاسخ داده شود. چاه‌نیمه‌ها چاله‌های طبیعی در فاصله ۳۵ کیلومتری شهر زابل هستند که آب رودخانه هیرمند توسط کانالی به آن هدایت می‌شود اما متأسفانه از زمانی که جریان هیرمند به دلیل سدسازی افغانستان مسدود شده، چاه‌نیمه‌ها نیز دچار فقر شدید آبی شده و حیات مردم سیستان و زاهدان را به خطر انداخته است.

متأسفانه در حال حاضر چاه‌نیمه‌های ۴ و ۳ کاملاً از آب افتاده‌اند و حجم آب چاه‌نیمه‌های ۱ و ۳ نیز بسیار محدود است و این موضوع بیش از گذشته حیات مردم سیستان را مورد تهدید و مخاطره قرار داده است.

تغییرات اقلیمی، نبود بارندگی مناسب در منطقه و عدم همکاری حکام کشور همسایه در رعایت قوانین آبی فی‌مابین و تحویل حقایبه هیرمند به ایران، سال به سال اکوسیستم منطقه را در شرایط نامطلوب‌تری قرار داده است.

جالب اینجاست که با این حال هنوز شاهد کشت جالیزی در منطقه تفتیده سیستان هستیم و همان روش سنتی در جریان است و برخی از کشاورزان اصرار بر صادرات خرپزه و هندوانه از سیستان به سایر نقاط کشور دارند و این موضوع مؤید این مطلب است که کشور دارند

۱. دست در دست هم دهیم به مهر / میهن ۲. دیدار عمومی پادشاهان - نفرات ۳. یار برهما در کلیله و دمنه - داستان‌ش را شهید مطهری نوشته - ۱۰۰مترمربع ۴. خاندان - از روش‌های پخت برنج - از پارک‌های ملی در استان فارس- عاشق شیدا ۵. فرشینه - فشار به حریف در فوتبال - کوزه سفالی ۶. چه بسیار - کاشف قانون جاذبه عمومی زمین- آوردن ۷. کشوری در لب‌نیات - همسر مرد - جریان هوا ۸. بالابر خودرو- برنج - کلاهبردار - آب بسته ۹. کالای دست دوم - دنیا آوردن - صوت دعوت به سکوت ۱۰. مهره وزیر شطرنج - مدفن ابن سینا - علم جمله‌شناسی ۱۱. به‌جا آوردن - نام سه تن از پادشاهان هخامنشی - اجراکننده ۱۲. ماه میلادی - آرمیدن - تکلیف بچه مدرسه - مکان ۱۳. مساوی - واضح نظریه تکامل - رنگ ۱۴. مسابقه نهایی - محکم و پابرجا ۱۵. برادران مخترع سینما - تفرقه‌افکنی

چاه‌های ژرف، راهکار بی‌سرانجام

سیستان افزون بر سه دهه است که با خشکسالی دست و پنجه نرم می‌کند، از این رو در سال‌های گذشته تصمیم گرفته شد برای تأمین نیاز مردم و عدم وابستگی به آب هیرمند و چاه‌نیمه‌ها، طرح‌های دیگری مورد مطالعه قرار بگیرد از همین رو حفر چاه‌های ژرف در دستور کار قرار گرفت.

بر همین اساس کارشناسان زمین‌شناسی پیش‌بینی کردند میزان ۶۰ هزار میلیارد مترمکعب آب ژرف در عمق ۸۰۰ تا هزار و ۶۰۰ متری زمین وجود دارد که می‌توان نسبت به استحصال آن اقدام کرد و مردم سیستان را از وابستگی به چاه‌نیمه‌ها نجات داد.

تحقیقات زمین‌شناسی نشان می‌داد این منابع آبی و منشأ آن‌ها در جنوب شرق کشور ما از منطقه هندوکش و کوه‌های هیمالیاست که از هزاران سال قبل در اعماق زمین انباشته شده است.

این بررسی‌ها موجب شد مطالعات آب‌های ژرف یا آب‌های زیرزمینی عمیق از سال ۱۳۹۵ در کشور آغاز شود.

درست یک سال بعد و در سال ۱۳۹۶ به دلیل خشکی منطقه جنوب شرق ایران، با ورود مجلس به این موضوع مجوز حفر سه حلقه از این چاه‌ها در سیستان و بلوچستان صادر شد.

هیئت دولت سال ۱۳۹۶ در مصوبه‌ای ۲۵ میلیارد تومان اعتبار برای حفر چاه آب ژرف و تأمین آب آشامیدنی اضطراری استان سیستان و بلوچستان در نظر گرفت.

■ رؤیاهایی که به حقیقت نرسید

اگرچه استفاده از آب‌های ژرف از عمق ۸۰۰ تا هزار و ۶۰۰ متری زمین هنوز هم در محافل علمی از ابهام‌های زیادی برخوردار است اما بنا بر گفته بسیاری از کارشناسان معایب و چالش‌های آن بیش از مزایای آن بوده و زیر پای سیستان را خالی می‌کند.

اگر چه مسئولان آب منطقه‌ای و نمایندگان مردم استان معتقد بودند دیگر نیازی به جریان آب در هامون

نداشته و نیاز مردم را از طریق همین چاه‌های ژرف تأمین خواهند کرد اما دیری نپایید که پمپ‌های آب این چاه‌ها که با هدف انتقال آب به سطح زمین در عمق حدود ۴۰۰ تا ۵۰۰ متری نصب شده بود، به دلیل دمای زیاد و شرایط سخت زیر زمین سوختند.

از آنجا که آب خروجی از این چاه‌ها دمای نسبتاً بالا و شوری بسیار زیادی داشت بنابراین شرکت دانش‌بنیان بخش خصوصی که در ابتدای کار در منطقه حضور داشت و آب خروجی از چاه ژرف را به واسطه نصب تجهیزات شیرین‌سازی می‌کرد اعلام کرد شیرین‌سازی آن فاقد صرفه اقتصادی است و از کار کناره گرفت.

این موضوع موجب شد بعدها نمایندگان مردم سیستان در مجلس شورای اسلامی اعلام کنند این چاه‌ها نمی‌توانند چالش‌های اصلی منطقه سیستان را برطرف کنند بنابراین پرونده حفر چاه‌های عمیق بسته شد.

■ هزینه بی‌حاصل برای استحصال آب

یک عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در گفت‌وگو با قدس درباره استحصال آب از طریق چاه‌های ژرف می‌گوید: تجربه برداشت آب از سه حلقه چاه ژرف با عمق هزار و ۵۰۰ تا ۲هزار متر در منطقه سیستان و بلوچستان نشان داد این آب‌ها مشکلاتی همچون دمای بالا در حدود ۸۰ درجه سانتیگراد دارد و همچنین افزون بر شوری زیاد حاوی فلزات سنگین و مواد رادیواکتیو است.

علی اکبر دماوندی می‌افزاید: ضرورتی نداشت این حفاری که هزینه چند صد برابری از حفر چاه‌هایی با عمق ۸۰ تا ۱۲۰ متری دارد انجام شود و در نهایت به منابع آبی با شوری زیاد و حجم بالایی از فلزات سنگین و آلوده به مواد رادیواکتیو دست یابیم.

وی اذعان می‌کند: در این روش باید هزینه بسیار زیادی را صرف تصفیه آب کنیم، در حالی که می‌توانیم مانند بسیاری از کشورهای اطراف با هزینه‌ای بسیار کمتر به منابع آب خلیج فارس و دریای عمان که قابلیت شیرین کردن را دارند، دسترسی یافته و نیاز بسیاری از مردم این استان را چاره جویی کنیم.

وی ادعا می‌کند: هزینه بهره‌برداری از هر مترمکعب از این آب‌ها در مقایسه با دیگر روش‌های تأمین آب بسیار گران تمام می‌شود و ضرورت داشت مطالعات دقیق و بازننگری راهبردی در خصوص بهره‌برداری از آب‌های ژرف صورت می‌گرفت.

■ طرح‌های بی‌فرجام

طی دو دهه گذشته خشکسالی، عدم تأمین حقایبه هیرمند، انسداد مرزها و ریزگردها شرایط خاص کشور همسایه و نبود منابع آبی برای کشاورزان، صیادان و دامداران سخت‌ترین شرایط معیشتی را برای مردم سیستان ایجاد کرده است به گونه‌ای که بسیاری از خانواده‌های سیستانی کوچ را بر ماندگاری ترجیح داده و راهی استان‌های شمالی شدند.

بر همین اساس مقرر شد طرح انتقال آب با لوله به ۴۶ هزار هکتار از زمین‌های دشت سیستان گستره ۲۰۰ هزار هکتاری این دشت را با تخصیص ۴۰۰ میلیون مترمکعب آب از چاه‌نیمه‌ها آبیاری کند تا با رونق گرفتن کشاورزی، از مهاجرت سیل‌گونه مردم این منطقه جلوگیری شود.

به همین دلیل طرح انتقال آب از چاه‌نیمه‌ها به مزارع کشاورزی در سال ۱۳۹۳ و در سفر رئیس‌جمهور و هیئت دولت وقت به سیستان و بلوچستان مصوب و اعتبارات آن به دستور رهبر معظم انقلاب از منابع صندوق توسعه ملی تأمین شد.

خرداد ماه ۱۳۹۹ بود که ۳۲ هزار هکتار از طرح آبرسانی به دشت سیستان که بزرگ‌ترین طرح کشاورزی در استان بود افتتاح شد، اما افتتاح ناقص این طرح نیز کمکی به حل مشکلات مردم سیستان نکرد.

با وجود اینکه ۸۵۰ میلیون دلار به لطف رهبر معظم انقلاب برای اجرای پروژه مذکور اختصاص داده شد تا وضعیت معیشتی و اقتصادی مرزداران غیور تنگه احد جمهوری اسلامی بهبود پیدا کند اما طرح ۴۶هزار هکتاری که قرار بود آب را به زمین‌های کشاورزی برساند و معیشت مردم را در این منطقه سامان دهد به نتیجه‌ای نرسید!

■ اقتصاد محو شده

دریاچه هامون پیش از خشکیدگی خوان نعمتی را گسترده بود به گونه‌ای که ۹۰ هزار رأس گاو به طور کامل از محل نیزارای این دریاچه تعلیف می‌شدند.

مردمان ۸۰ روستای حاشیه دریاچه هامون با بیش از ۲۴هزار رأس گاو، حدود ۵۰ درصد از علوفه دامپشان را از محل همین دریاچه برداشت و تأمین می‌کردند و بیش از هزار و ۳۵۰ خانوار صیاد، شکارچی و حصیرباف با شکار بیش از ۴۷۰ هزار قطعه پرند، صید ۱۵ هزار تن ماهی و بافت بیش از ۳۰ میلیون مترمربع حصیر حاصل از نی این دریاچه مستقیماً به آن وابسته بودند اما اینک پس از خشکیدن دریاچه هامون عملاً تمامی این کارکردها از چرخه اقتصادی منطقه خارج شده و این خانواده‌ها منطقه را ترک کرده و به شغل‌های دست‌فروشی، دلالی و کارگری روی آورده‌اند.

■ آب، سلاحی برای تهدید

چهار رودخانه اصلی افغانستان از جمله آمودریا، هریرود، کابل و هیرمند فرامرزی بوده و در بالادست ایران و پاکستان قرار دارند و همین موقعیت سبب شده کابل بارها آب را به ابزار قدرت و معامله سیاسی بدل کند.

مهم‌ترین رودخانه مشترک ایران و افغانستان، هیرمند است که براساس قرارداد ۱۳۵۱ میان دو کشور، افغانستان موظف شد سالانه ۸۲۰ میلیون مترمکعب آب به ایران تحویل بدهد اما هیچ گاه به طور کامل اجرا نشد.

ساخت سد کمال‌خان روی هیرمند و ایجاد پنج کانال انحرافی پایین‌دست این سد می‌توانند تقریباً تمام آورده هیرمند را پیش از رسیدن به مرز ایران منحرف کنند و از این رو پیامدی جز فروپاشی معیشت سنتی کشاورزان و دامداران و مهاجرت گسترده روستاییان در سیستان نداشتته است.

باید پذیرفت که حیات سیستان به هیرمند وابسته است، می‌بایست ضمن پیگیری حقایبه از کشور همسایه، درخصوص مدیریت منابع آبی منطقه نیز اقدام‌های اساسی صورت پذیرد و لذا اینک تمام امید سیستان به انتقال آب از عمان دوخته شده است.

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

طلا ی سیاه خزر

ح	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	س	ش
۲	ی	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر
۳	س	ش	ی	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۴	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ
۵	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۶	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ
۷	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط
۸	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث
۹	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج
۱۰	چ	ح	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ
۱۱	ح	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح
۱۲	خ	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ
۱۳	د	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۱۴	ذ	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ
۱۵	ر	ز	ح	ط	ی	ک	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د	ذ	ر